

Nemzeti Társalkodó

November 5dik napján 1835.

Székelyekről közlemények.

(folytatás).

VIII.

Székely nemzet' 1607beli végzése:

Articuli Dominorum Siculorum, in congregatione eorum loco praedestinato, oppido Udvarhely siculicali die 9a mensis octobris anno 1607 hoc modo conclusi:

1o (Az) mint Urunk ő Nagysága előnkbe adta fő Tanácsa és Cancellarius Petki János Uram ő Nagysága által, Urunk' ő Nagysága' hazánkra való gondviselését; mely ő Nagysága' kegyelmes gondviselése kívánta ezt: hogy fő székely és székes helyünken gyűlésünk lévén, ő Nagyságának bizonyos subsidiummal lévén, az ő Nagyságához való engedelmességünket megmútassuk; azért ezek azok, a' miket közönségesen végzezhettünk:

1o Fő Ember, Nemes Ember, Lófő, Drabant, és Szabad Székely, kinek hat ökre vagyon; adjon: fl. 1.

Második fél-éztendő. 18

2o A' kinek ökre nincs, de egyéb marhája vagyon; ad denár: 25.

3o A' kinek penig négy ökre vagyon, az mellé két ökrü embert rendelvén, hogy egész ekéje legyen, és a' szerént adják-meg a' fl. 1.

4o A' kinek marhája nincs: semmit se adjon.

5o Ezt az ő Nagyságára való subsidiumokat, melyet ő Nagysága kegyelmesen nem maga hasznára, hanem az ország' szükségére supportál: ad festum Demetrii minden Székeken való hütös notáriusok szedjék-fel; mellette lévén a' székes hitessessorok.

Ex commissione Sedium siculicalium universarum, die et anno praenotatis

Joannes Orbány
Sedis Notar. mpr. 10).

IX.

Udvarhelyszék' 1609beli végzése.

1609, die sexta aprilis.

A' Szék unanimi consensu végezi; miért hogy a' Széknek számtalan sok szükségei vannak; gyűlésre pénzt kell gyakorlatossággal szedni; néha a' Széknek vendége érkezik, arra is költséget kell rendelni, és szedni; azért a' mi költség felvettetik, ha a'

10) Az eredetiből, mely Udvarhelyszék' levéltárában vagyon.

pénzszedő' kezébe a' rendelt napra bé nem adja, egy falu' birsága: flor. 12; ha egy személy taláztatik lenni, a' ki bé nem adja, birsága: denár. 25. Mely birságnak három része a' Tiszté, negyed része a' Széké; melyről az exactor számot tartson, hogy számot adhasson 11).

X.

Sz. Erzsébethi Pécsi Simonnak, egykor erdélyi cancellariusnak, és feleségének számára, fiscus által 1659ben Udvarhelyszékben feltételelesen meghagyatott udvarház helyek és jobbágyos telkek.

Nos Requisiteiros etc.

Capituli ecclesiae Albensis Tranniae ect. Damus pro memoria ect. Quod spectabilis ac magnificus dominus Simon Pécsi de Szent Erzsébeth ab una, parte vero ab altera generosus dominus Joannes Sárosi de Póka, causarum fiscalium in Trannia director, nomine et in persona dictae suae Celsitudinis (Georg. Rákóczi 1) coram nobis personaliter constituti, matura primum inter sese deliberatione praehabita, sponte ac libere, oraculo vivae vocis ipsorum proprio coram nobis facti sunt, retuleruntque in scriptis hungarico idiomate,

11) Az eredetiből, mely Udvarhelyszék' levéltárában vagyon.

tali sub tenore; ac primum quidem dictus dominus Simon Pécsi.

„1. Mivel immár vénségemre Isten, kedvem ellen is, az igazságot velem megismer-tette: abban állhatatos, tökéletes, és ném képmúató leszek.

2. Sem titkon, sem nyilván, szóval, írás, izenet és egyezés által senkivel nem practicálok; és olyanokkal oly dolgokban nem társalkodom, sem nem elegyítem magamot: az melyért derekas és helyes suspiciot vonhatnék, szerezhetnék magamra; vagy csak suspicálódásra való okot is adnék valamire.

3. Igaz, tökéletes hazafia, és híve leszek ő Nagyságának, az mi kegyelmes Urunknak; 's az ő Nagysága-hűsége mellett életemet is elfogyatni kész leszek.

4. Valahonnan kezembe levelek jönnek; vagy valakiknek tanácskozasokat értem; vagy valakik embereket jártatnának, kik mind az Hazának 's az ő Nagyságának, méltóságos személyének is ártalmára lennének; nem csak megjelentem: hanem az olyanokat megfogom és ő Nagyságának kezében küldöm; ha lével volna náluk: azokat is béküldöm, 's az dolgot is ő Nagyságának megjelentem.

5. 10,000 forintig kezeseket (állítok) ez punctumok szerént, ha csak négy zálogos fő és nemes emberek lehetnek is úgy, hogy ha in toto, vel in parte ezek ellen véték: ha közben nem hozhatnak, a' summát is megvehesse ő Nagysága a' kezeseken, és magamnak is halál legyen a' fejemen.

6. Noha a' Fiscus minden jószágomat igaz törvény szerént appréhendálta, és sententiával via juris exequáltatta; mind-azonáltal non de necesse, sed pro bene esse: in perpetuum annak renunціállok; semmi névvel nevezendő, tulajdoníthatandó just magamnak, haeresimnek, posteritasimnak fennnem tartok. “

E contra praenominatus item dominus director retulit hoc modo:

„A' Fiscus is, noha nem tartoznék vele, mindazonáltal Szent Erzsébet hetudvarházastól; 53 jobbágyival; Szent Ábrahámi portiót, 5 jobbágygyal; Sárdit 1; Magyar Zsákodit 1 jobbágygyal; Héjasfalvit 4 jobbágygyal; Nagy Solymosit 6 jobbágygyal; in summa 70 ház jobbágygyal kezében bocsátja magának, és feleségének Barabási Kathának életéig úgy: hogy mostan deponáljanak 1000 tallért, és holtok után a' Fiscus a' sumrát letévén, vagy az, a' kinek conferálja: tartozzanak felvenni haeressi; successori; legatariussi.

Item, ha még életekben a' perennalitást valamelyik Hívének találná conferálni ő Nagysága: pure engedjék perágálni a' statutiót.

Ezt is hozzá tévén kegyelmesen ő Nagysága, hogy ez országban, az hová szüksége tartja Pécsi Urnak: szabadon mehessen, járhasson; az országon kívül pedig az ő Nagysága' híre és engedélme nélkül sem titkon, sem nyilván ne mehessen. “ Prout

eadem utraeque Partes coram nobis personalibus eorundem adstantiis, in scriptis et propriis eloquiis hujus modi fassionem instituerunt, celebrarunt, transegerunt et concordarunt. Harum nostrarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum Sabbat. prox. ante Dominicam Cantate. Anno Domini 1639 12).

XI.

Udvarhely-székbén fekvő Dersfalva 1661ben 1. Apafi Mihály fejedelemtől a' Dersi Vár vagy Kastélyhoz megoltalmazó örököt esedezik adatni.

Illustrissime ac Celsissime Domine, Domine nobis semper Clementissime!

Éltünkig való alázatos engedelmes szolgálatainkat ajánljuk Nagyságodnak mint Kegyelmes Urunknak.

Az mindenható, felséges Istentől lelki, testi jókat, áldásokat; birodalmának terjedést; méltóságának öregbülést; és birodalmában egészséges, békességes igazgatást kívánunk Nagyságodnak.

Nyilván vagyon Nagyságodnál és mindeneknél Kegyelmes Urunk, mely igen megostoroztattunk legyen bűneinkért az hatalmas Istentől; az hatalmas nemzetektől; mely

12) Eredetileg meg vagyon a' Károly Fejérvári Káptalan' levéltárában.

veszedelmes hajóban mű is bűnösökkel együtt evezünk; mely miatt teljességgel elborúlunk: ha az hatalmas Isten után, hatalmas Aly Basa fővezér Nagyságod által bennünket meg nem szán és rajtunk nem könyörül. E' mellett azt is halljuk, tudjuk, és így tapasztalhatóképpen elhittük; hogy valakik az hatalmas győzhetetlen Császárnak és Aly Basának köntöséhez nem ragaszkodtak, folyamodtak: teljességgel elromlottak, vesztek. Annakokáért Nagyságodnak mint Kegyelmes Urunknak alázatosan könyörgünk azon: megemlékezvén Nagyságod arról, hogy üdvezült Apafi Györgyné asszonyunk után Nagyságod is Dershez idegen úr nem lévén; méltóztassék Nagyságod, Kegyelmes Urunk, mostani veszedelmes ügyünkben és veszedelmes állapotunkban Isten után megoltalmazni; és ez Nagyságodnak Levelünk' megvívó bizonyos emberünk mellé, nyomoru Kastélyunkhoz bizonyos őrzőket adatni, hogy így mű is, Isten' és az Nagyságod' szárnya alatt maradassunk-meg. Mely Nagyságod' hozzánk való kegyelmességéért mű is életünk' fogytáig Istent imádunk. Az úr Isten Nagyságodot sokáig jó egészségben éltesse; és mostani fejedelemségében szerencséltesse.

Datum in Ders. Anno 1661 Die 11. oct.

Nagyságodnak alázatos szegény hívei

a' teljes falu Ders 13).

13) Az eredeti levélből.

XII.

Béldi Pál hódolásáról 1661ben költ bizonyító level.

Én Rophay Mattias Arkosi, nobilis persona; Sepsi-széknék hűtös notariusus. Recognoscalom per praesentes: hogy én előttem az mostani méltóságos Fejedelem, első generális gyűlésben az regnicolák, kik absensek voltak, azok homagiumoknak depositiojára praescribált mód szerént, az articulusok szerént az homagiumot én előttem Tekéntetes Nemzetes Béldi Pál Uram, Három-széknék fő király bírása deponálá. Ugyan Sepsi-széknékben Úzonban. Melyről futura pro cautela, ~~Baz~~ Articulus in continentiája szerént adtam ez kezem. írása alatt emánáltatott, pecsétemmel confirmáltatott, igaz hűtöm szerént való testimoniális leveletem. Die 5. mensis decembris anno Domini 1661.

Idem qui supra.
Matthias Rophai
Jur. Notar. Sedis Sepsi m.p. 14).

XIII.

1. *Apafi Mihály fejedelemhez 1662ben, Három-székről.*

Méltóságos Fejedelem, nekünk természet (szerént) való Kegyelmes Urunk!

14) Az eredeti levelből.

Nagyságod' nekünk küldött kegyelmes parancsolatját az Vitézlő Rendnek kiküldése felől illendő alázatos engedelmisséggel vet- tük, melyben tökéletesen fáradozván, az ki- ket nem mentettének, már el is inditot- tuk vala; azonban onnan kívül jöven, Ke- gyelmes Urunk, közülünk kiment hadi em- berek holmi alkalmatlansággal, kiket ugyan meg is fosztottanak, oly lármát és tumultust cselekedtenek: hogy' mind elszélyedtek az megindult Vitézlő Rende is, mely mián az mi szónkat már ugyan annyira nem hiszik, akármiat intináljuk nekik afféle embereknek cselekedetek miatt. Ha Nagyságod' kegyel- messége volna, Kegyelmes Urunk; hogy ef- félek' megczáfoltathának, illendőnek itélnők: Nagyságod méltóztatnék bizonyos' meghitt híveit béküldeni, az kik voltaképpen minden dolgoknak (ha Nagyságod kételkedik benné) végire menvén; igaz Regestumát is kiyihes- sék az itthon maradtaknak. Az Gyalog, Ke- gyelmes Urunk; ruhátlansága és alkalmatlan fegyvertelen állapotja miá; Isten látja, soha ki nem mehet; társzekereket szegény volta miá nem vihet. Az Nagyságod kegyelmes dispo- sitioja felőlök. Isten Nagyságodot; Kegyel- mes Urunk; szerencsés, jó egészséges hosz- szu élettel áldja-meg, boldog birodalommal és örvendetes új esztendőkkal, szíből kíván- juk. Datum in Uzon, die 7. Januar. 1662.

Nagyságod' méltatlan alázatos hívei, 's kész szolgái.

Székely Bálint mp.
 Dónáth László mp.
 Rophai Mátyás mp.

Jankó Péter mp.
 Barabás Péter mp.
 Gyárfás Pál mp. 15).

XIV.

1. *Apafi Mihály fejedelemhez 1662-ben Három-székről némely Nemesek és az Altisztek.*

Méltóságos Fejedelem, nekünk Kegyelmes Urunk!

Ennekelőtte való napokban Nagyságod' méltóságos parancsolatjára parancsoltunk volt az felülés felől; közönséges gyűlésünkben egyező értelemből concludáltunk volt az indulás felől: hogy ma egy helyre gyűlvén és meglátogatván fogyatkozás nélkül bizonyos atyánkfiát rendelvén ő Kegyelmek elejében induljanak, kiről Nagyságodot tudósítottuk volt is Kegyelmes Urunk. Ez alatt érkezett az Nagyságod' méltóságos parancsolatja Nemes János uram ő Kegyelme által; így változott Kegyelmes Urunk az indulásnak napja, kiről Nagyságodot, Kegyelmes Urunk, még is igen alázatosan akartuk tudósítani. Az Nagyságodhoz való tökéletes hűségünkbe életünk fogytáig igazán akarunk megmaradni, és mindenekben az Nagyságod' méltóságos parancsolatihoz magunkat alkalmaztatnunk. Levelünk' megadó atyánkfia által szóval Nagyságodot, Kegyelmes Urunk, in rei

15.) Az eredeti levélből.

veritate tudósítottuk. Az úr Isten Nagyságodot boldog birodalommal áldja-meg, és sok esztendőig éltesse, tartsa-meg örömünkre. Datum Uzon, die 29. Januar. 1662.

Nagyságodnak Klmes U- Három-széki Ne-
runk méltatlan igaz hí- mesek és Vice
vei és szolgálai. Tisztek.

Henter András mp.	Mikó Miklós mp.
Apór Lázár mp.	Jankó Péter mp.
Székely Bálint mp.	Barabás Péter mp.
Pünkösti György mp.	16).
Jau-ó Miklós mp.	
Petrus Bodor mp.	
Gábor Deák mp.	

BCU Cluj / Central University Library Cluj

közli

Nagy Ajtai Kovács István.

Persiai Oklevél.

Cs. k. udvari tolmács, udvari tanácsos Hammer úrnak, a' M. T. T. külföldi tagjának a' persiai Schach megküldé tiszteletből az orosz lány és nap vitézi rendjének czimerét, mely a' következő oklevéllel vala kísérvé: „Az orosz lány és nap rendének oklevele.“ (Felyül arannyal írva) „A' mindennek felett való, mindenek felett tisztelt Istennek nevében!“ (Következik a' Schach pecsétje). A' királyságnak pecsétlő gyűrűje ma-

16) Az eredeti levélből.

radandóvá tétetett az örök hatalom által Feth Ali Schachon, az időnek birtokos szultánján. (Itt az első sőr elején a' fejedelmi név be-
 tüjelei arányban). „Minthogy a' nagyra-
 csülte, magosra helyezett, talentumtól és e-
 gyenes érzéstől kísértetett, becsület érzéstől
 és belátástól vezéreltetett, őszinteségtől's jó-
 akarattól kísértetett Muszi *) Ham mer,
 a' keresztyének közt az előkelők dísze, a'
 német udvar tiszteletre méltó férfjának egyi-
 ke, a' ki egyenes érzése és ismeretei által a'
 magához hasonlók közt a' megkülönböztetés
 zenithjévé lett; az ő jó akaratiának kiműta-
 tásával a' persiai udvar fényes portájánál ma-
 gát megismertette, és a' Marcus Antonius
 Commentariussainak könyvénel fogva a' tu-
 dománynak és egyenes érzésnek illetményeit
 tökéletes ismerettel és belátással nyilvánsga-
 ra hozta's magát szerencsés becsülésre mélt-
 óvá tette, tehát az irott világosságnak lép-
 csői, a' tisztaság napjának pillantásai, és a'
 kifolyással megkülönböztetett elmének ked-
 vezéséből a' tisztelet jelnek tisztasága réa es-
 tek, és mi ötet a' krokodilnak ezen boldog
 évében **) az oroszlánnak és a' napnak má-
 sodik fokbéli áldott tisztelet jelével és ezen
 kegyel bélyegzett Fermánnak kibocsátásával
 végtelen hírnévvel egyesítettük; a' végre hogy
 ő, miután az áldott tiszteletjellel alakját di-
 csőn felékesíti, a' jó szolgálatok illetményei-

*) Az az monsieur, elrontva.

**) A' régi török és mongol 12 éves cyclusnak
 5dik éve.

nek megszerzésében fellépjék, és az ő szép
 őszinteségét és tökéletes ügyességét mind in-
 kább inkább napfényre hozván, az elmének
 reá vetett pillantását annál inkább megérde-
 melje. Meg van állítva ezennel, hogy a' nagy-
 rabecsültek, magosra helyezettek, tisztelet-
 től 's vezérléstől kísértettek, talentummal 's
 alkalmas léttel felruháztattak, a' Schachhoz
 legközelebb állók, a' terkánok, a' császári
 legmagosb diván kamarás előlülői ezen fer-
 mánnak világosító másolatját az ő laistroma-
 ikba örökre beírják; változásnak és változa-
 tásnak illetlenségénélkül így alakítva meg-
 őrizték és megtartásák; 's ezt kötelességöknek
 ismerjék. Költ. rebürs-samban 1248dik évben,
 az az septemberben 1835. "A' Hatan a' nagy-
 vezérnek, a' ministereknek, a' státustitokno-
 káinak és a' divánbeli kamarás előlülők 16
 aláírásai vannak.

Még valami Bellini-ről.

Bellini halála előtt még kevéssel egy
 munkán dolgozék, melyet a' muzsika királyi
 academiájának (a' francia operának) akara
 benyújtani, 's buzgón obajtá ezen reá néz-
 ve új néző színen némű jó következtést nyer-
 ni. E' végre, a' legnagyobb tüzzel 's szaka-
 datlan iparral tanulta a' francia nyelv rith-
 musát*) 's a' francia vers szerkezetét. Beteg

*) Terkán nevet D'sengiszkan adák a' minden
 adófizetés alól felszabadított nagyjainak.

ágyánál a' franczia 's olasz orvosi iskola özsze kaptak; az utóbbi győzött; de a' kimenetel szomorú volt, mert a' szenvedő 4 napi titkos orvoslásra kiadá lelkét. Ez a' szomorú történet a' gyógy-tudomány királyi intézete eleibe fog adatni és tudós harczra alkalmat adni. — Mindjárt hálála után Dantau szobrász nagyon jól elsült gypslenyomatot veve képéről. Holt teste béalzszamoztatva tartatott a' Levóis úr házában hol megholt, míg családja rendelkezései megérkeztek. Utolsó tisztessége elrendelésére saját biztosság nevezteték ki, melyben Rossini Cherubini, Paër. Caraffa, Nourrit, Rubini 's t. m. benne valának. A' gyászmisének a' Nôtre Dame templomban kell vala tartatni; de a' párizsi érsek nem akarta megengedni hogy egyházában játékszíni énekesek énekeljenek, noha ez a' július 28dika áldozatai felett tartott halottmiskor is megtörtént vala. A' Szent Rochus egyháza papjához folyamodának; de ennek is megvala tiltva az érsektől hogy oda adja egyházát, úgy hogy végre az invalidusok egyházát kelle választani, mely nem függ az érsektől. A' halotti pompa oct. 2dikán ment végbe. A' hotel des invalides előtt egy osztály rendes katonaság vala kiállitva; mint becsület legio tagjának tiszteletére. Tizenegyedfél órakor érkezett a' halottkiséret, a' pureaux-i pappal, 20 gyászszekérrel 's számtalan más equipagekkal az egyház eleibe; egy órával későbbre kezdődék a' gyászmise. Né-

gyes ének énekeltetett Rubini, Tamburini, Svanoﬀ és Lablache (mindnyájon az olasz opera tagjai) által; mise alatt a' Cherubini requiemét adták-elé. Egy órakor a' pater Lachaise czinterme felé indult a' halottkiséret. A' koporsó takaró négy szegletét négyen tarták a' legelső olasz hangköltők közül, u. m. Cherubini, Rossini, Paër és Caraffa. A' párizsi színészek nagyobb része, a' leg megkülönböztettebb hangköltők és írók részt vettek a' kiséretben. A' tolongás oly nagy vala, hogy az egyházat már 11 órakor békelle zárni, mivel a' meghívott személyek nagy számával meg vala telve. A' sir felett öt beszédet tartának, legérdekesb köztök a' Paër-é volt.

Tapasztalási mondások, és Aphorismák.

Az Isten őrizzen mindent egy megszegényedett gazdagtól éppen úgy, mint egy meggazdagodott koldustól. —

A' szerencsétlenség magában igen keveset, vagy semmit sem ér; de még is igen derék három testvérei vagynak, u. m. a' tapasztalás, az erőssödés, és együtt-érzés (Sympathia).

A' gyermekek megmondják azt, a' mit cselekesznek, az öregek azt, a' mit cselekedtek, a' bolondok azt, a' mit nekik cselekedni kellene: — a' szerencse lovagjai azt, a'

mit cselekedni szeretnének; a' bölcssek azt, a' mi cselekedni való. — Ha az ifiu a' cselekedendőt tudná: — az öreg cselekedhetné, a' rest akarná, így nem volna e' világban semmi jó, a' mi meg nem történnék. —

A' nagy ember a' cselekedet előtt rettentőleg csendes, mint egy temető: a' cselekedetben villám sebességű, mint az égi háboru: a' cselekedet után hálát ad, és halgat.

A' virtus cselekszik a' törvény kedviért, a' rajoskodás (Schwärmerei) a' hit kedviért, a' szeretet a' tárgy kedviért.

A' leggyengébb oldala egy embernek az, ha azt hiszi, hogy neki nincsenek gyengeségei.

Azt mondják, hogy egy rabszolga a' legalacsonyabb az emberek között; de én azt hiszem, hogy a' hízeltető még sokkal alább áll alatta. — Amaz megbilincseltetik más által; e' pedig megbilincseli maga magát. —

A' mit az árnyékozat teszen a' léstésekben: azt teszi a' mérséklő szemérmesség az érdemekben, megadja azoknak az igaz erőt és szépséget. —

Ne hidgy soha a' kültettzésnek. — A' dob a' legnagyobb lármát csinálja; holott pedig csak szél van benne. — A' szekérben a' legrosszabb kerék csinál legtöbb unalmas zörgést, és lármát. —

Lessing a' világot hasonlította egy fali órához, a' vonó sulya (pondus) ennek a' pénzes zacskó: a' nyugtalannya (inquiés) az aszszonyi nem. —